

**ТҮРК ТИЛДҮҮ ӨЛКӨЛӨРДҮН
ПАРЛАМЕНТТИК АССАМБЛЕЯСЫНЫН
ЭЛ АРАЛЫК БАЙКООЧУ МИССИЯСЫ**
Президенттик шайлоо, Өзбекстан Республикасы
2021-жылдын 24-октябры

БИЛДИРҮҮ

Өзбекстан Республикасынын Борбордук шайлоо комиссиясынын чакыруусунун алкагында Түрк тилдүү өлкөлөрдүн Парламенттик Ассамблеясынын (ТҮРКПА) эл аралык байкоочу миссиясы (*мындан ары Миссия*) 2021-жылдын 24-октябрында Өзбекстан Республикасында өткөн президенттик шайлоого кыска мөөнөттүү мониторинг жүргүздү. Миссиянын курамына Азербайжан, Казакстан, Кыргызстан жана Түркия парламенттеринин депутаттары, ошондой эле ТҮРКПА Катчылыгынын дипломатиялык кызматкерлери кирген (*Миссиянын тизмесин караңыз*).

Өзбекстан Республикасында президенттик шайлоо негизинен Конституция жана Шайлоо кодекси менен жөнгө салынат (*эки документ тең акыркы жолу 2021-жылы өзгөртүлгөн*). Шайлоону жөнгө салуу базасына ошондой эле Саясий партиялар жөнүндө мыйзам (*акыркы жолу 2019-жылы өзгөртүлгөн*), Саясий партияларды каржылоо жөнүндө мыйзам, Кылмыш кодекси жана Административдик жоопкерчилик жөнүндө кодекс (*үч документ тең 2021-жылы акыркы жолу өзгөртүлгөн*), президенттин жарлыктары жана токтомдору, ошондой эле БШКнын регламенти сыяктуу документтер кирет. Өзбекстан демократиялык шайлоолорду өткөрүүгө байланыштуу негизги эл аралык жана аймактык инструменттердин катышуучусу.

Шайлоону Борбордук шайлоо комиссиясы (БШК), 14 региондук шайлоо комиссиясы (РШК) жана 10761 участкалык шайлоо комиссиясы (УШК) башкарат. Өлкөдөн тышкары добуш берүү Өзбекстандын дипломатиялык өкүлчүлүктөрүндө түзүлгөн 54 шайлоо участкаларында жүргүзүлдү.

Учурдагы COVID-19 пандемиясынын шартында шайлоо күнүнө карата медициналык кызматкерлерди УШКларга бекитүү, социалдык аралыкты сактоо, температураны текшерүү жана шайлоо участкаларында маска кийүү сыяктуу зарыл болгон алдын ала жана коргоочу чаралар иштелип чыкты. БШК “Өзбекстан Республикасынын Президентин шайлоо учурунда COVID-19 инфекциясынын жайылышын алдын алуу боюнча тапшырмаларды бекитүү тууралуу” токтом чыгарды.

Мыйзам каттоодон өткөн гана саясий партиялар тарабынан талапкерди көрсөтүүгө мүмкүнчүлүк берет. Көрсөтүлгөн талапкер шайлоочулардын жалпы санынын кеминде 1% кол коюу менен колдоого алынууга тийиш. БШК саясий партиялардан президенттик шайлоого катышуу үчүн беш талапкерди, анын ичинде бир аялды каттады. Шайлоо мыйзамдарына ылайык, эгерде биринчи турда бир дагы талапкер добуштардын жарымынан көбүн албаса, шайлоо күнүнөн тартып бир айдын ичинде эң көп добушка ээ болгон эки талапкердин ортосунда экинчи тур өткөрүлөт.

Үгүт кампаниясы 20 -сентябрда башталып, 22 -октябрда аяктаган. Мыйзам сөз эркиндигин жана маалымат алуу укугун кепилдейт, медиа каражаттары бардык талапкерлер үчүн бирдей шарттарды камсыз кылууну талап кылат. Талапкерлер коомдук жана жеке маалымат каражаттарынан кошумча эфир убактысын жана мейкиндикти сатып алууга мүмкүнү бар. Талапкерлер кеңири аудиторияга жетүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болуп ар кандай үгүт каражаттарын, анын ичинде социалдык медианы колдонушту.

Миссия байкоо программасынын алкагында Өзбекстан Республикасынын Борбордук шайлоо комиссиясынын Төрагасы Зайниддин Низамходжаев мырза, Өзбекстан Республикасынын Олий Мажлисинин Сенатынын Төрагасынын биринчи орун басары Содик Сафоев мырза жана Өзбекстан Республикасынын Олий Мажлисинин Мыйзам чыгаруу Палатасынын Эл аралык жана парламенттер аралык байланыштар Комитетинин башчысы Дилором Файзиева айым менен жолугушууларды өткөрдү. Бул жолугушуулардын жүрүшүндө миссиянын мүчөлөрү президенттик шайлоого даярдыктын жүрүшү боюнча кеңири маалымат алышты.

Миссия ошондой эле саясий партиялардын өкүлдөрү менен жолугушууларды өткөрдү. Саясий партиялардын өкүлдөрү байкоочуларга шайлоо алдындагы платформалар, үгүт иштери жана президенттик шайлоодон күтүүлөрү тууралуу маалымат беришти.

ТҮРКПА Шайлоо байкоочу миссиясы
Президенттик шайлоо, Өзбекстан Республикасы
2021-жыл 24-октябрь

Добуш берүү күнү ТҮРКПАНын байкоочулары шайлоо участкакторунун ачылышынан баштап добуштарды саноого чейинки бардык этаптарда добуш берүү процессине байкоо салып, борбор шаар Ташкенттеги жана Самаркандтагы бир катар шайлоо участкакторунда болушту. Миссия добуш берүүнүн жүрүшүн көзөмөлдөп, шайлоочулар менен, участкактордун жооптуу кызматкерлери жана жергиликтүү байкоочулар менен сүйлөштү.

Шайлоо күнү шайлоо участкактору эртең мененки 8:00 кечки 20:00 чейин ачык болгон. Добуш берүү жалпысынан тынч өтү жана БШКнын алдын ала маалыматы боюнча, шайлоого шайлоочулардын катышуусу болжол менен 80,8% түздү.

Шайлоо 2017-2021-жылдарга Өзбекстан Республикасын өнүктүрүүнүн беш приоритеттүү багыты боюнча аракеттер стратегиясын ишке ашыруунун алкагында өтү. Миссия акыркы мезгилде Өзбекстанда шайлоого байланыштуу мыйзамдык базанын олуттуу өнүгүшүн баса белгилейт. Акыркы өзгөртүүлөр үгүт иштерин каржылоого, мамлекеттик ресурстарды кыянаттык менен пайдаланууга тыюу салууга, шайлоо талаштарын чечүүгө жана башка техникалык аспектилерге байланыштуу болгон. Миссия жакында киргизилген мыйзамдык түзөтүүлөрдү Өзбекстандагы шайлоо процессинин демократиялык стандарттарын бекемдөө катары баалайт.

Миссия шайлоо процессинде жогорку технологиялардын колдонулушуна оң баа берет. Бул контексте Миссия башкалардын катарында, шайлоочулардын бирдиктүү электрондук тизмесин иштеп чыгуу жана колдонуу, шайлоо участкакторунда видео байкоо камераларын орнотуу, БШКнын сайтында интерактивдүү кызматтар жана Сайлов-2021 атайын сайты шайлоо процессин жакшыртууга салым кошо турганын белгилейт. БШКнын маалыматы боюнча, шайлоочулардын бирдиктүү электрондук тизмесине 21,2 миллиондон ашуун шайлоочу кирген.

Миссия президенттик шайлоо тынч өткөнүн баса белгилейт. Шайлоону өткөрүү үчүн шайлоону башкаруу органдары жакшы ресурстар менен камсызданып кесипкөйлүктүү даярданышты. Бул алкакта Миссия БШКнын шайлоочуларга президенттик шайлоо тууралуу толук жана деталдуу маалымат берүү жана төмөнкү деңгээлдеги шайлоо комиссиялары үчүн тренингдерди өткөрүү боюнча ишин жогору баалайт.

Миссия шайлоо администрациясы тарабынан ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга тоскоолдуксуз кирүү мүмкүнчүлүктөрдү жогору баалайт

ТҮРКПА Шайлоо байкоочу миссиясы
Президенттик шайлоо, Өзбекстан Республикасы
2021-жыл 24-октябрь

жана ошол эле учурда шайлоо участкактордун көпчүлүгү жарым жартылай кыймыл шайлоочулар үчүн жеткиликтүү болгон. Миссия шайлоо күнүндө COVID-19 инфекциясынын алдын алуу чараларына байланыштуу шайлоону башкаруу органдарынын мыкты ишин жогору баалайт.

Мыйзам саясий партиялардын, жарандардын өз алдынча башкаруу органдарынын жана эл аралык байкоочулардын шайлоо процессинин бардык баскычтарында байкоо жүргүзүүсүн камсыздайт. Бул жагынан алганда, Миссия Өзбекстандагы президенттик шайлоого эл аралык байкоо жүргүзүү үчүн түзүлгөн укуктук жана логистикалык шарттарды жогору баалайт. Миссия өз ишмердүүлүгүндө ТҮРКПАнын Шайлоого байкоо жүргүзүү боюнча Жобосуна жана тиешелүү эл аралык документтерге ылайык объективдүүлүк, адилеттүүлүк, ачыктык жана калыстык принциптерин карманып келген.

Миссия 2021-жылдын 24-октябрында болгон Өзбекстан Республикасындагы президенттик шайлоо Өзбекстандын улуттук мыйзамдарына жана эл аралык шайлоо стандарттарына ылайык өттү деп жыйынтыктайт.